

GEORAFIYA SABAQLARÍNDA ELEKTRON OQÍW MATERIALLARÍNAN PAYDALANÍWDÍN ÁHMIYETI

Nurlanov A.S.,

Dawletbaev D.

*Ájiniyaz atındaǵı Nókis mámleketlik
pedagogikalıq instituti*

Geografiya pánler sistemasında tábiyaat hám jámiettiń óz-ara baylanısta rawajlanıwınıń kompleksli, kóp qırlı hár tárepleme uyreniwshi pánlerden esaplanadı. Geografiyalıq qabıqta júz beretuǵın litosfera plitalarınıń jılıwı, materiklarning payda bolıwı, tawlardıń kótriliwi, klimat poyaslarınıń tarqalıwı, landshaftlardıń qalıplesiwi, topıraq, ósimlik hám haywanot dúnyasınıń payda bolıwı rawajlanıwi sıyaqlı tábiyiy geografiyalıq processler uyreniledi.

Geografiya pánin oqıtıwda oqıtıwshı teoriyalıq bilimlerde beriwde tábiyiy geografiyalıq processlerge sıpatlama berip, hár qanday gipotezalar, dálillerdi tek kartalarǵa tiykarlanǵan halda awızsha bayanlaydı. Studentler bolsa temanı ózbetinshe ózlestiriw processinde iyelegen teoriyalıq bilimlerin ámeliyatqa nátiyjeni ámelde qollanıwda qıyın jaǵdayǵa túsip qaladı.

Bul bolsa óz gezeginde kompyuter texnologiyaları, mul'timediya quralları tiykarında lekciyalar shólkemlestiriwde rawajlandırıw, elektron sabaqlıqlar, elektron oqıw metodikalıq támiynat resurslarınan oqıw processinde nátiyjeli paydalanıp studentler aktivligin asırıwdı olardıń internet arqalı axbarot resurslarınan paydalanıw qábiletin rawajlandırıp jetilistiriwde talap etedi.

Oqıwshılardıń bilim sapasınıń nátiyjeliligini asırıwda oqıw protsesinde qollanılatuǵın texnikalıq hám kórgizbeli qurallardıń áhmiyeti joqarı. Kórgizbeli qurallar oqıwshılardıń dúnya qubılısların kóz aldına keltiriwi hám fantaziyasını baytıwǵa keń múmkinshilik jaratadı. Ullı chex pedagog alımı Yan Amos Kaminskiydiń “Mıń márte esitkennen bir márte kórgen abzal” degen pikiri házirgi zaman pedagogikası rawajlanıwında óz áhmiyetin joǵaltpaǵan.

Geografiya tábiyiy pánler quramına kirgenligin itibarǵa alǵan halda kórgizbelilikke bay bolǵanlıǵı sebepli de, joqarıda belgilengen elektron sabaqlıq, elektron oqıw metodikalıq támiynat resursları hám maǵlıwmatlar banki pániniń rawajlanıwında júdá úlken orındı iyeleydi.

Geografiya páninen sabaq alıp barılatuǵın oqıw bólmelerinde barlıq kerekli kórgizbeli qurallar, kartalar, taw jınısları hám minerallar, ósimlik, topıraq kolleksiyaıları, hawa-rayın baqlaw ushın kerekli meteorologiyalıq ásbap-úskeneleri, bunnan tısqarı texnikalıq qurallarınan, oqıw filmlerin kórsetiw ushın televizor, videomagnitafon hám kinoproektor, ekranda geografiyalıq suwretli

proektsiyalardı kórsetiw ushın diaproektorlar hám kadaskoplar, tábiyiy processlerdi kórsetiwshi hár qıylı modeller bolıwı zárúr.

Ókiniw menen aytamız kerek házirgi geografiya oqıw bólmelerinde kópshilik ko'rgizbeli qurallar hám texnikalıq ásbap-úskenerdiń jetispewshiligi sebepli teoriyalıq shınıǵıwlar karta hám prezintatsiya usılında suwret hám tekst formasında alıp barılsa, ámeliy shınıǵıwlarda tábiyǵiy proseslerdi baqlaw, hawa rayın baqlaw, orınlardaǵı ólshew hám tájiriybeler ótkeriw qusaǵan ámeliy kónlikpelerdi payda etetuǵın shınıǵıwlar texnikalıq qurallar menen ólshew ásbap-úskenerdiń joqlıǵı sebepli ótkerilmey atır.

Kompyuter programmalarında sonday programmalar bar olar járdeminde materik hám okeanlardıń, teńiz hám kólning kolemin ólshew, tawlardıń biyikliklerin ólshew, klimattı, relefti, landshaftlardı modellestiriw múmkinshiligi júzege keledi, animatsion roliklerde jer betinde suwdıń úlken aylanıwı, litosfera plitalarınıń dúgisiwi, taw payda bolıwining tiykarǵı basqıshların, tábiyiy geografiyalıq processlerdi, tábiyatta júz berip atırǵan zárúrli ózgerislerdi olardıń háreketlerin úzliksiz baqlaw múmkinshiligi tuwıladı. [2.47]

Onıń ushın birinshi náwbette oqıtıwshı hám studentler kompyuter texnologiyalarınıń zamanagóy programmalarınan paydalanıw sawatxanlıǵı joqarı bolǵanda ǵana múmkinshiliklerden tolıq paydalana alıwı múmkin.

Geografiya sabaqlarında kompyuterden paydalanıw tek ǵana oqıtıwshınıń waqtın tejep qalmaq studentlerdiń sabaqtı anıq kóz aldına keltirip kórip yaqsıraq túsiniwlerine járdem beredi. Sebebi kompyuter texnologiyası járdeminde sabaq procesi dawamında teoriyanı ámeliyatqa baylanıstırıp alıp barıwǵa keń sharayat jaratıladı.

Studentler ushın úyinde sabaqlıq aqırındaǵı sorawlarǵa juwap tawıp otırǵannan kóre, axborot resurs oraylarında jámaát bolıp jańa temanı taǵı bir bara qaytarıp, ózlestirip, bekkemlep, óz pikirlerin erkin bildirip, gruppalaslarınıń pikirlerine húrmet penen qarap, kópshilik penen wazıypalardı óz betinshe orınlawına múmkinshilik jaratıladı.

Studentler ushın kompyuter arqalı sorawlarǵa juwaplardı tabıw kóp waqtı almaydı hám qolaylı. Kompyuter járdeminde studentler bilimin bahalaw avtomatikalıq túrde atqarıladı, bul bolsa birinshiden waqtın tejese, ekinshiden studenttiń atqarǵan jumısına ob'ektiv baha beriledi.

Studentler elektron sabaqlıqlar, derekler hám elektron oqıw materialları támiynatına, Internet tarmaǵına kirip pánge tiyisli jańa ádebiyatlardan, ilimiy hám metodikalıq jurnallardan, kúndelik axbarot-resurs dáreklerinen qosımsha maǵlıwmatlardı, jańa kiritilgen kartalardı ızlep tabıwı, tábiyatqa tikkeley baqlaw

“GEOGRAFIYA – KELESHEKKE KÓZ-QARAS”

atamasındaǵı Respublikalıq kólemdegi ilimiy-teoriyalıq konferenciya

joli menen maǵlıwmat toplawı, olardı saralaw, tártipke hám sistemaǵa salıp qoyıwı, analiz etiwı, nátiyjelerin prezintatsiya slaydları járdeminde dálillep beriwi múmkinshiligine iye boladı.

Geografiya tálimine kompyuter texnologiyaların engiziw studenttiń intellektuallıq qabılıyetin jetilistiriwge, bilim hám kónlikpelerin úzliksiz rawajlandırıwǵa, házirgi zaman talaplarına juwap bere alatuǵın joqarı mamanlıqtaǵı geograf qániyge bolıp jetilisiwine sharayat jaratadı.

Paydalanılǵan ádebiyatlar:

1. Олий таълим. Меъёрий-ҳуқуқий ва услубий ҳужжатлар тўплами.- Тошкент. Истиқлол, 2004.-511б.
2. Никадамбаева Ҳ.Б. Ўзбекистон табиий географияси фанини ўқитишда компьютер технологияларидан фойдаланиш методикаси. Тошкент. 2015 й.
3. Ходжаева Г.А., Жиёмуратова Г.Ө. География сабақларын оқытыўда өзбетинше тапсырмаларды пайдаланыўдың әҳмийети.// Илим хәм жәмийет, №2,2020. 66-68 б.
4. Ходжаева Г.А., Жиёмуратова Г.О. География пәни сабақларында аўызеки методтан пайдаланыўдың әҳмийети // Вестник Каракалпакского государственного университета, №3, 2021. 85-88 стр.